

memo aan de gemeenteraad

aan de gemeenteraad
dossiernummer 5851
onderwerp raadsmemo evaluatie 2021 Sociale Coöperatie Een Nieuwe Kans

van het college van burgemeester en wethouders
datum 8 februari 2022

memo

De Sociale Coöperatie Een Nieuwe Kans (SC ENK) is in 2021 van start gegaan met het toelaten van leden. Samen met deeltijd ondernemen met bijstand waren dit de twee vormen waarmee vanaf 2020 geëxperimenteerd zou worden. De evaluatie van deeltijd ondernemen is in oktober 2021 aan de raad voorgelegd. Nu ligt, door middel van deze memo, de evaluatie van één jaar SC ENK voor,

Inleiding

In de preambule van de statuten van de SC ENK is het volgende vermeld:
Het college van burgemeester en wethouders van Gouda heeft op 9 juli 2019 besloten tot het vaststellen van het ontwerpbesluit voor het oprichten van een sociale coöperatie. Het doel van dit besluit is het maatschappelijk participeren voor inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt te bevorderen en mogelijk een klein inkomen te verdienen met een eigen onderneming. De raad van de gemeente Gouda is op 2 oktober 2019 geïnformeerd over dit besluit en heeft zijn zienswijze daarover gegeven. Op basis van deze besluitvorming is de oprichting geïnitieerd van de sociale coöperatie 'Een nieuwe kans U.A.'.

De raad heeft wel aangegeven dat:

1. Bij de tussentijdse evaluaties in 2020 en 2021 tevens mee te nemen hoe de doelgroep c.q. betrokken deelnemers het werken via een sociale coöperatie zelf beoordelen;
2. Bij deze evaluatiemomenten ook mee te nemen of de rol van de gemeente in de sociale coöperatie afgebouwd kan worden en waarom wel of niet.'

Het doel van de SC ENK

De coöperatie heeft als doel om individuele talenten uit de gemeente Gouda in kwetsbare posities te ondersteunen in de aanloop, oprichting en uitvoering van een zelfstandige onderneming of op een andere manier de arbeidsmarkt te laten betreden en om zelfredzamer te worden. De doelstelling is om de leden de kans te geven om producten en diensten te ontwikkelen onder de paraplu van de coöperatie. De bindende factor is de ondernemende activiteit die het lid onderneemt om zijn eigen talent, product of dienst te ontwikkelen. De coöperatie verkoopt producten en diensten, die zij op basis van een ledenovereenkomst bij de leden inkoopt. De coöperatie koopt producten en diensten in om de voorwaarden te creëren voor een succesvolle ontplooiing van talenten van haar leden, zoals begeleiding, commerciële en administratieve ondersteuning, opleiding, investering en verzekering, die zij op basis van ledenovereenkomsten aan haar leden verkoopt.

De start van de coöperatie en hoe word je lid van de SC ENK

De SC ENK is op 30 november 2020 opgericht en begin 2021 zijn de eerste aspirant-leden toegelaten. Deze aspirant-leden, met een bijstandsuitkering van de gemeente, worden door de gemeente aangedragen aan de SC ENK. Ze beginnen met een oriëntatieperiode. Tijdens de oriëntatieperiode (8 tot 12 weken) worden de vaardigheden en kwaliteiten in beeld gebracht. In deze periode wordt inzicht verkregen in de kwaliteiten van de aspiranten (o.a. motivatie, samenwerken, actief meedoen).

Aan het einde van de oriëntatieperiode vindt een eindtoets plaats, waarbij uit de resultaten de ondernemerskwaliteiten naar voren komen. Als de aspiranten alles goed doorlopen hebben en weten welk product of dienst ze gaan maken of leveren, dan vindt een pitch voor het bestuur van de SC ENK plaats. De pitch is een korte presentatie van het ondernemingsplan. Het bestuur en het aspirant-lid tekenen daarna de ledenovereenkomst, waarna het lidmaatschap ingaat.

De rol van The Melting Shop (TMS)

TMS wordt door SC ENK ingeschakeld om de (aspirant) leden te coachen en ondersteunen naar het ondernemerschap en ontwikkeling van vaardigheden en competenties. Een cursus "Scharrel ondernemen" in de oriëntatieperiode is onderdeel van deze ondersteuning. Hiermee wordt geleerd wat er bij ondernemen komt kijken. De ondersteuning door de projectleiders en talentcoach van TMS begint in de oriëntatieperiode en loopt door als de aspiranten lid van de SC ENK zijn geworden.

De ontwikkeling van het aantal leden

Voordat er sprake is van een aspirant lidmaatschap van SC ENK wordt er uitvoerig met de kandidaat gesproken, wordt er kennis gemaakt met de SC ENK en wordt bekeken of een lidmaatschap passend voor die persoon is. De selectiefase maar ook de oriëntatiefase zijn de fasen waarin van beide kanten gekeken gaat worden of het (mogelijke) aspirant lid door zou kunnen als volwaardig lid van de SC ENK.

De volgende ondernemingen zijn onder de paraplu van de coöperatie opgericht:

Kunstenares keramiek	Lotus Gallery. Dit lid is kunstenares en mixt haar unieke ontwerpen met de Iraanse en westerse cultuur. Zij werkt met klei en glazuur en vervaardigt mooie keramiekvoorwerpen.
Glasblazer	Glas van Alkazzaz. Dit lid is een traditionele glasblazer en hij gebruikt de oude technieken uit Syrië. Het met de mond glasblazen is onderdeel van die traditie, maar ook het gebruik van oud glas.
Cateraar	Dushi's Kitchen. Dit lid is een cateraar in hart en nieren. Haar specialiteit is de authentieke Antilliaanse keuken. De recepten die zij gebruikt komen van haar Indiaanse oma.
Kledingontwerp	Khayati by Noorzia. Dit lid is een kledingontwerpster die haar eigen creaties produceert. Haar creativiteit en vaardigheid gebruikt zij voor opdrachten van klanten die een eigen idee hebben om een kledingstuk te laten vervaardigen.
Administratief	Dewi voor archiveren. Dit lid was in Jakarta werkzaam als archiefmedewerker voor verschillende banken. Door deze ervaring werkt zij zeer secuur en efficiënt. Haar talent ligt bij het inzichtelijk en overzichtelijk maken van de administratie en financiën.

Zie ook: <https://eennieuwekans.nl/ondernemingen/>

Uitstroom voor en tijdens het aspirant lidmaatschap

Interesse	Stand van zaken
Communicatie	Gaat voor een stichting aan de slag
Audiovisueel	Heeft ernstige fysieke beperkingen. Werkt 1 dag per week.
Audiovisueel	Heeft bijna full time werk en daarnaast forse rugklachten
Kunstenaar	Meerdere chronische aandoeningen en andere problematiek; de combinatie van factoren heeft geleid tot vroegtijdig uitval.
Kunstenaar	Deelt mee inkomensafhankelijk te worden
Audiovisueel	Werkt 16 uur voor een organisatie.
Kunstenaar	Kan niet functioneren in een rumoerige omgeving . Dat leverde te veel stress op en betrokkene wilde vrijwilligerswerk niet opgeven.
Onbekend	Ernstige psychische klachten geen kandidaat voor ENK.

Eind 2021 is een aanmelding nog in behandeling, maar is nog niet toegelaten tot de oriëntatieperiode en zijn er twee aspirant-leden.

Vinger aan de pols

Niet alles gaat zoals dat bij het tot stand komen van SC ENK is bedacht; daar is een experiment voor. Daarom is er een bestuurlijk overleg gepland met het bestuur van SC ENK waarin de opzet nog eens op zijn merites wordt bekeken, we doorkijken naar de toekomst en waar de onderstaande verbeterpunten ook worden meegenomen. Speciale aandacht zal worden besteed aan hoe de rol van het bestuur versterkt kan worden (participatie en zelfredzaamheid versterken), hoe de belasting van het bestuur kan verminderen, de inkomsten van het bestuur (in relatie tot het financiële perspectief) en de rol en functie van TMS (o.a. de leden van SC ENK en de positie van vrijwilligers van TMS).

Tussenconclusie

In dit tussenjaar van het experiment SC ENK zien we dat we investeren in leden maar ook in potentiële leden. Deze investering leidt tot participatie in de samenleving bij leden en in ieder geval ook tot activering bij aspirant leden. Het maakt ook inzichtelijk dat leden en aspirant leden uit een kwetsbare doelgroep afkomstig zijn. Beide constatering zijn in lijn met de doelstelling.

Verbeterpunten in 2022

-aandragen van aspirant leden

Het aantal leden blijft helaas achter bij de eerdere verwachtingen. Binnen de gemeente -de gemeente levert de aspirant leden aan de SC ENK aan- zal nog intensiever gezocht moeten worden om het doel van 10 leden te halen. Dat blijkt, met de huidige ruime arbeidsmarkt, toch niet echt een eenvoudige zaak. Werkcoaches maar ook klanten zijn een aantal keer op oriëntatie bezoek geweest bij TMS om te zien en te ervaren wat de ondersteuning van TMS inhoudt. Deze bijeenkomsten waren voor de werkcoaches bedoeld zodat zij hun klanten juist kunnen informeren over de SC ENK en de ondersteuning die geleverd wordt. Voor de klanten was dit een mogelijkheid om op een laagdrempelige manier te kijken of ondernemerschap iets voor hen zou kunnen zijn. Een werkcoach is voor twee dagen in de week vrijgemaakt om potentiële leden in het uitkeringsbestand te zoeken.

-Punten van het bestuur van de SC ENK

Het bestuur van SC ENK is kritisch op de taalvaardigheid van de meeste leden. Immers, voor ondernemen is het belangrijk om de taal op een aanvaardbaar niveau te kunnen spreken. Een verbetering is, zo is het bestuur van mening, wenselijk. Het bestuur heeft TMS gevraagd samenwerking te zoeken met het Taalhuis. Die samenwerking met het Taalhuis is ook gevraagd om TMS in staat te stellen hun focus meer te richten op de ontwikkeling van ondernemersvaardigheden bij de leden en om deze inzet meer inzichtelijk te maken. Verder vraagt het bestuur aan de gemeente om naast meer taalvaardige leden ook te zoeken naar meer diversiteit in het aantal leden. Uit de samenstelling van het aantal leden blijkt dat de gemeente voor het merendeel kunstenaars heeft aangeleverd. Zeker voor beginnende ondernemers is het in deze sector uitermate moeilijk om een inkomen te verdienen. Daarnaast is het voor de huidige leden sowieso erg ingewikkeld om een

onderneming te hebben, laat staan te houden en uit te bouwen. De motivatie van leden neemt sterk af naarmate er geen of te weinig winsten worden behaald met de onderneming. Een sterk nadeel is – volgens de leden en aspiranten- dat winsten worden verrekend met de uitkering. Al met al werkt dit niet motiverend voor de leden. Met een zeer ruime arbeidsmarkt zo vraagt het bestuur zich verder af (voor elke 100 werkzoekende zijn er 125 banen) is het lastig om geschikte (aspirant) leden te vinden.

-de mening van leden (antwoord op de eerste vraag van de raad)

Bij de start van de leden bij de SC ENK, constateert het bestuur dat leden uitkijken naar het lidmaatschap van de coöperatie. Uit de uitgevoerde monitoring onder de leden blijkt dat de verwachting van de leden hoog is, alsmede de motivatie. Gedurende de deelname aan de oriëntatieperiode en deelname als lid van de coöperatie, loopt de motivatie na een tijdje terug. Dit is mede te danken aan het feit dat leden verwachten meer geld over te houden bovenop de uitkering. De inspanning die de leden doen vertaalt zich niet in geld, maar meer in het opdoen van kennis en ervaring. Dit feit werkt minder voor de motivatie.

-de inkomstenverrekening en vraag aan de belastingdienst

Bij de start van SC ENK is een inkomstenverrekening voorgesteld ¹²⁾. Deze inkomstenverrekening is eind 2020 voorgelegd aan de belastingdienst met het verzoek of de belastingdienst akkoord zou kunnen gaan met de door ons voorgestelde wijze van verrekening. Dit voorstel had als doel dat dit geen negatief effect zou hebben op de (financiële) positie van de leden. In de correspondentie met de belastingdienst werd door de belastingdienst de indruk gewekt dat ze bezig waren met één verrekensystematiek voor alle sociale coöperaties. Na meerdere verzoeken om antwoord is eind 2021 de reactie van de belastingdienst ontvangen. De belastingdienst melde dat ze niet akkoord konden gaan met ons voorstel. Een suggestie hoe er dan wel verrekend zou kunnen worden, of hoe wij bij andere coöperaties qua verrekening zouden kunnen aansluiten ontbrak. Na deze teleurstellende mededeling van de belastingdienst is contact opgenomen met de landelijke koepel van coöperaties, Lansco, om te bezien welke afspraken deze organisatie heeft met de belastingdienst. Met een op te stellen andere verrekenregel zullen we enerzijds rekening moeten houden met onze wettelijke verplichting en wat de leden motiverend vinden maar anderzijds moeten de leden niet “gestraft worden” door de nieuwe rekenregels (bijv. verlies van toeslagen).

-een meerjarig financieel perspectief? (antwoord op de tweede vraag van de raad, de mogelijke afbouw van de gemeentelijke bemoeienis).

Met het besluit van het college op 9 juli 2019 is in feite toestemming gegeven om ten minste twee jaar te experimenteren met een sociale coöperatie. In relatie tot het aantal leden blijkt SC ENK een relatief dure voorziening. De grootste kostenpost in de begroting is TMS die de ondersteuning aan de (aspirant) leden verzorgt. De middelen om de SC ENK draaiend te houden komen uit de re-integratiemiddelen van de gemeente. Het bestuur heeft zich ingespannen om externe geldschieters te vinden. Het bestuur heeft uiteindelijk in Stichting Doen een grote geldschieter gevonden. Deze stichting Doen doneert in 2022 éénmalig € 30.000,- aan SC ENK. Dit is iets minder dan de helft van de begroting 2022.

Het bestuur stelt dat zonder gemeentelijke financiële steun de coöperatie niet houdbaar is. Omdat er geen structurele financiële steun is toegezegd, is de coöperatie niet verzekerd van een structureel bestaan. De leden genereren minimale inkomsten en de verwachting is dat dit ook in de toekomst zo blijft. De coöperatie kan financieel niet de eigen broek ophouden.

-vermindering van de belasting van het bestuur

Het bestuur heeft in het eerste jaar ontzettend veel tijd gestoken in de opzet van de coöperatie (13 vergaderingen van het bestuur). Daarnaast vele vergaderingen met TMS, de gemeente en met de

¹) Na de opstart van de onderneming onder de paraplu van SC ENK is het de bedoeling dat de onderneming winst gaat maken. Van die winst komt 40% ten goede aan de coöperatie, 20% wordt afgerekend met de gemeente voor verrekening met de uitkering en 40% is voor verdere ontwikkeling van de leden. Na de negen maanden, gerekend vanaf de start van de onderneming, is een nettowinst van 100 euro gemiddeld per maand vereist. Na de start van de onderneming is een heel jaar beschikbaar om dat voor elkaar te krijgen. Lukt dat niet dan vervalt het lidmaatschap van de coöperatie.

leden van SC ENK, ALV vergaderingen, bijwonen van pitches van de leden. Alle uitvoerende werkzaamheden (afsluiten contracten, fondsenwerving, uitbrengen van nieuwsbrieven, opstellen bgroting, etc., etc.) komen op de schouders van de bestuursleden terecht waardoor het besturen van de coöperatie minder aandacht kan krijgen. Het bestuur is van mening dat de belasting op het bestuur in 2022 minder groot moet zijn.

Conclusie en vervolg

Het bestuur concludeert dat de leden door lid te zijn van SC ENK bezig zijn hun ondernemersvaardigheden en competenties te vergroten. Dat zij op een inspirerende wijze ondernemers- of arbeidsfit worden gemaakt en dat de investering in deze leden een groot goed is en leidt tot participatie in de samenleving. Deze conclusie komt voor een groot deel overeen met de doelstellingen van SC ENK. Op basis van de evaluatie is het college van mening dat 2022 het jaar wordt waarin duidelijk moet worden of de verbeterpunten gerealiseerd of aangepast kunnen worden.

Tot slot

Op dit moment zijn er een aantal sociale coöperaties actief en zijn er diverse initiatieven om coöperaties op te richten. Dit wordt door verschillende organisaties opgepikt. Het Kenniscentrum voor inclusieve en sociale werkgelegenheid heeft een artikel over sociale coöperaties gepubliceerd: "Sociale coöperatie: een veilige vorm van ondernemen voor mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie".

<https://www.inclusiefwerkt.nl/nieuws/sociale-cooperatie-een-veilige-vorm-van-ondernemen-voor-mensen-met-een-kwetsbare-arbeidsmarktpositie/>